

Asia: VN/1531/2024

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Kainuun hyvinvointialue lausuntonaan toteaa seuraavaa:

Kyseessä oleva hallituksen esitys jatkaa nykyisen hallituksen alkoholin myyntiä vapauttavia esityksiä. Esityksellä mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä toimijoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa, alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Esityksellä selkeytettäisiin vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla olisi oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia ulkomailta. Lisäksi esityksessä muutettaisiin markkinointia koskevaa sääntelyä.

Lakimuutos ei edistä kansanterveyttä ja kansalaisten hyvinvointia, vaan todennäköisesti lisää alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja. Tutkimusten mukaan alkoholin kulutuksen kasvu on yhteydessä lisääntyneisiin terveyshaittoihin, kuten maksasairauksiin, mielenterveysongelmiin ja päihderiippuvuuteen. Lisääntyneestä alkoholin käytöstä aiheutuva palvelutarve kohdistuu hyvinvointialueelle ja lisää hyvinvointialueen kustannusten kasvua.

Esityksen mukainen alkoholijuomien saatavuuden helpottuminen voi lisätä alkoholin kulutusta erityisesti riskiryhmissä. Tämä voi johtaa päihdepalvelujen kysynnän kasvuun, ennaltaehkäisevän työn tarpeen lisääntymiseen sekä akuuttien ja kroonisten alkoholihaittojen hoitotarpeen kasvuun. Kainuun alueella, jossa väestö on ikääntyvää ja palvelutarpeet jo valmiiksi korkeita, tämä voi kuormittaa palvelujärjestelmää merkittävästi.

Alkoholin verkkokauppa ja kotiinkuljetus voivat lisätä alkoholiriippuvuutta sairastavien henkilöiden tai haavoittuvassa asemassa olevien riskiä kulutuksen hallinnan menettämiseen. Alkoholin ongelmakäyttö liittyy usein huono-osaisuuteen, ja tutkimukset osoittavat, että heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat ihmiset ovat alttiimpia alkoholin haitallisille vaikutuksille. Helppo alkoholin saatavuus lisää heikoimmassa ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden (mielenterveys, päihderiippuvaiset) riskiä sairastua.

Perheissä, joissa on päihdeongelmia, alkoholin helpompi saatavuus voi lisätä lasten kokemaa turvattomuutta. Lähisuhdeväkivallan ja lastensuojelutarpeen riski voi kasvaa. Alkoholijuomien kotiinkuljetus voi lisätä alaikäisten alkoholituotteiden saatavuutta, mikäli ikäraja-valvonta ei toimi moitteettomasti. Epäselväksi jää, kuinka verkkokaupassa toteutetaan ikäraja-valvontaa. Tämä mahdollistaa alaikäisille alkoholin saamisen entistä helpommaksi, mikä lisää uudistuksen aiheuttamia haittoja lapsille ja nuorille. Alkoholin helppo saatavuus on tutkimusten mukaan yhteydessä nuorten alkoholin käyttöön ja lisää perheongelmia, mikä puolestaan voi johtaa perheväkivallan riskiin.

Alkoholihaittojen lisääntyminen lisää erityisesti mielenterveyspalvelujen, päihdepalvelujen, terveyspalvelujen ja sosiaalipalvelujen tarvetta, erityisesti lastensuojelussa ja aikuissosiaalityössä. Alkoholin käyttö on yhteydessä sosiaalisiin ongelmiin, lähisuhdeväkivaltaan ja lasten kaltoinkohteluun. Runsas alkoholin käyttö kasvattaa lasten, nuorten ja perheiden alkoholin käytön haittoja sekä kasvattaa perheväkivallan ja lasten kaltoinkohtelun riskiä.

Tutkimukset osoittavat myös, että alkoholin käytön lisääntyminen voi johtaa yhteiskunnallisiin ongelmiin, kuten rikollisuuteen ja työkyvyttömyyteen, mikä kuormittaa sosiaaliturvajärjestelmää. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää panostaa alkoholin käytön ennaltaehkäisyyn. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet, kuten koulutukset, tiedotuskampanjat ja varhaiset interventiot, voivat vähentää alkoholin käyttöön liittyviä haittoja ja parantaa kansanterveyttä. Erityisesti nuorille suunnatut ennaltaehkäisyohjelmat voivat auttaa vähentämään alkoholin käytön aloittamista ja sen haitallisia seurauksia.

Aluehallintovirastojen ja Valviran valvontatehtävät lisääntyvät, mutta myös hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden ja poliisin työ voi lisääntyä. Alkoholijuomien toimituksen valvonta (esim. koeostot, toimituspassit) vaatisi uusia toimintamalleja ja resursseja.

Hyvinvointialue vastustaa hallituksen esitystä ja korostaa ennaltaehkäisyn merkitystä alkoholin käytön haittojen vähentämisessä.

Kanervo Ritva  
Kainuun hyvinvointialue